

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie **Ł. B.**

skazanego z art. 207 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 9 maja 2023 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 1 i 3 k.p.k.

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 16 września 2022 r., sygn. akt VII Ka 663/22

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. akt IV K 704/21

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. D. kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa złote osiemdziesiąt groszy), w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji;**
- 3. obciążyć skazanego Ł. B. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Ł. B. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od grudnia 2015 r. do 4 września 2019 r. w C. przy ul. [...], znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją małżonką M. B. w ten sposób, że wszczynał awantury domowe w trakcie których wyzywał małżonkę słowami powszechnie uważanymi za obelżywe, groził jej pobiciem oraz w trakcie

awantur używał wobec małżonki siły fizycznej poprzez popychanie jej i duszenie, tj. o przestępstwo z art. 207 § 1 k.k.;

2. w dniu 11 sierpnia 2019 r. w C. przy ul. [...], groził M. B. zniszczeniem mienia, a groźba ta u M. B. wzbudziła uzasadnioną obawę jej spełnienia, tj. o przestępstwo z art. 190 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. akt IV K 704/21:

1. w miejsce zarzuconych oskarżonemu czynów opisanych w punktach I i II części wstępnej wyroku, uznał oskarżonego Ł. B. za winnego tego, że *„w okresie od grudnia 2015 r. do 4 września 2019 r. w C. i innych miejscowościach, znęcał się psychicznie i fizycznie nad wspólnie zamieszkującą z nim żoną M. B., poprzez wszczynanie awantur, wyzywanie słowami powszechnie uważanymi za obelżywe, poniżanie, kontrolowanie, ograniczanie dostępu do prądu i wody, popychanie, szarpanie, duszenie, uderzanie otwartą dłońią w twarz, grożenie jej pobiciem, pozbawieniem życia jej i jej syna oraz wybiciem szyb w domu jej rodziców, które to groźby wzbudziły w wymienionej uzasadnioną obawę ich spełnienia”*, tj. przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. – i za to, na podstawie art. 207 § 1 k.k., wymierzył oskarżonemu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 2 k.k. i art. 72 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat, zobowiązując oskarżonego do informowania sądu pisemnie o przebiegu okresu próby co 6 miesięcy do 10 dnia ostatniego miesiąca każdego półrocza, poczynając od daty prawomocności wyroku;
3. na podstawie art. 73 § 2 k.k. oddał oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora;
4. na podstawie art. 39 pkt 2b k.k., art. 41a § 1 i 4 k.k., art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec Ł. B. na okres 4 lat zakaz zbliżania się do M. B. na odległość mniejszą niż 100 metrów oraz kontaktowania się z wymienioną osobiście i za

pomocą środków porozumiewania się na odległość, za wyjątkiem realizacji ustalonych kontaktów z małoletnim synem A. B.;

5. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej M. B. zadośćuczynienie w kwocie 8 000 złotych;
6. zwrócił oskarżycielowi posiłkowemu dowód rzeczowy;
7. zasądził od oskarżonego Ł. B. na rzecz oskarżyciela posiłkowego kwotę 2040 złotych, tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika w sprawie;
8. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata wynagrodzenie za obronę z urzędu;
9. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa opłatę oraz wydatki.

Sąd Okręgowy w Częstochowie – po rozpoznaniu apelacji oskarżonego i jego obrońcy – wyrokiem z dnia 16 września 2022 r., sygn. akt VII Ka 663/22:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:
 1. oskarżonego Ł. B. uznał za winnego tego, że „w okresie od grudnia 2015 r. do 21 lipca 2019 r. w C. i innych miejscowościach znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną M. B. poprzez wszczynanie awantur, wyzywanie słowami powszechnie uważanymi za obelżywe, poniżanie, kontrolowanie, ograniczanie dostępu do prądu i wody, popychanie, szarpanie, duszenie, uderzanie otwartą dłońią w twarz, grożeniem pozbawienia życia jej i jej syna”, tj. uznał oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. – i za to, z mocy tego przepisu, wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
 2. oskarżonego Ł. B. uznał za winnego tego, że „w dniu 11 sierpnia 2019 r. w C. groził M. B. zniszczeniem mienia – wybiciem szyb w domu jej rodziców, przy czym groźba ta wzbudziła w pokrzywdzonej uzasadnioną obawę jej spełnienia”, tj. uznał oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa z art.

190 § 1 k.k. i za to, z mocy tego przepisu, wymierzył mu karę 1 miesiąca pozbawienia wolności;

3. z mocy art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył orzeczone wobec oskarżonego Ł. B. w pkt I.1 i I.2 przedmiotowego wyroku kary pozbawienia wolności i wymierzył mu karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności;
4. z mocy art. 69 § 1 i § 2 k.k. i art. 70 § 2 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego Ł. B. łącznej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 2 lat tytułem próby;
5. z mocy art. 73 § 2 k.k. oddał oskarżonego Ł. B. w okresie próby pod dozór kuratora sądowego;
6. z mocy art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego Ł. B. do informowania kuratora o przebiegu okresu próby w formie pisemnej co 6 miesięcy do 10-go dnia ostatniego miesiąca każdego półrocza, poczynając od dnia 16 września 2022 r.;
7. z mocy art. 39 pkt 2b k.k. i art. 41 a § 1 i § 4 k.k. orzekł wobec oskarżonego Ł. B., za czyn przypisany mu w pkt I.1 przedmiotowego wyroku, na okres 4 lat zakaz zbliżania się do M. B. na odległość mniejszą niż 100 metrów oraz kontaktowania się z M. B. osobiście i za pomocą środków porozumiewania się na odległość, za wyjątkiem realizacji ustalonych kontaktów z małoletnim synem A. B.;
8. z mocy art. 46 § 1 k.k. za czyn przypisany oskarżonemu w pkt I.1 przedmiotowego wyroku orzekł od oskarżonego Ł. B. na rzecz pokrzywdzonej M. B. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w kwocie 6 000 złotych;
9. uchylając orzeczenie o opłacie zawarte w pkt 9, w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;
10. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata wynagrodzenia za obronę z urzędu;

11. zasądził od oskarżonego Ł. B. na rzecz Skarbu opłatę za obie instancje, przy czym zwolnił oskarżonego od obowiązku ponoszenia obciążających go wydatków postępowania odwoławczego, wydatkami tymi obciążając Skarb Państwa.

Kasację od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie wniósł obrońca Ł. B., zaskarżając to orzeczenie w całości.

Skarżący zarzucił m.in. rażące naruszenie „art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 2 k.p.k. poprzez zmianę przez Sąd Okręgowy w Częstochowie wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie naznaczonego uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą, a mianowicie z uwagi na to iż, skazany Ł. B. brał udział w rozprawie w dniu 4 listopada 2021 r. bez ustanowionego obrońcy w toku, której to rozprawy skazany składał oświadczenia oraz wnioski, był zobowiązany przez Sąd do złożenia wniosków dowodowych jak również przyjęto od niego oświadczenie, że nie wnosi o zmianę Sędziego Referenta w sprawie w związku z okolicznościami wskazanymi w piśmie k. 200 akt, pomimo obowiązku wynikającego z treści art. 79 §2 k.p.k., który to obowiązek dostrzegł Sąd I instancji w trakcie rozprawy wyznaczając mu obrońcę z urzędu na podstawie art. 79 § 2 k.p.k. z uwagi na okoliczności utrudniające rozprawę, jednakże czynność przyjęcia oświadczenia o braku wniosku o zmianę Sędziego Referenta w sprawie nie została powtórzona z udziałem obrońcy, a jak wskazał sam skazany Ł. B. w toku rozprawy nie złożył wniosku o wyłączenie Sędzi z uwagi na fakt, iż wedle oświadczeń złożonych przez skazanego po prawomocnie zakończonym postępowaniu nie zdawał sobie sprawy o możliwości złożenia takiego wniosku i konsekwencjach prawnych jego niezłożenia”. W kasacji obrońca podniósł także szereg zarzutów wskazujących na inne rażące naruszenia przepisów prawa.

Skarżący wniósł o „uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”.

Prokurator w pisemnej odpowiedzi na zaprezentowane przez obrońcę stanowisko, wniósł o oddalenie wniesionej kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja jest oczywiście bezzasadna, co przy braku wystąpienia innych okoliczności podlegających uwzględnieniu przez Sąd Najwyższy z urzędu, skutkowało jej oddaleniem na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. W tym stanie rzeczy rozpoznanie wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia w trybie art. 532 § 1 k.p.k. byłoby zabiegiem bezprzedmiotowym.

Zgodnie z art. 523 § 2 k.p.k. kasację na korzyść można wnieść jedynie w razie skazania za przestępstwo na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Ograniczenie to nie dotyczy kasacji wniesionej z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.). Z powyższego płynie jasny wniosek, że kasacyjna kognicja Sądu Najwyższego w sprawach, w których nie orzeczono bezwzględnej kary pozbawienia wolności – rzecz jasna poza kasacjami wnoszonymi w trybie art. 521 k.p.k. (*vide* art. 523 § 4 pkt 2 k.p.k.) – obejmuje wyłącznie zarzuty dotyczące bezwzględnych podstaw odwoławczych.

W niniejszej sprawie Ł. B. został skazany na karę pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby. Okoliczność ta determinuje zatem stanowisko, że kasacja jego obrońcy jest dopuszczalna jedynie w tym zakresie, w jakim podniesiono w niej zarzuty związane z uchybieniami, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k. – i w tym tylko spektrum może być rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Inne rozumienie reguły z art. 523 § 2 i 4 k.p.k. powodowałoby konieczność rozpoznawania każdego zarzutu kasacyjnego, o ile w kasacji znalazł się także – choćby oczywiście bezzasadny – zarzut uchybienia wymienionego w art. 439 k.p.k. Umożliwiałoby to obejście ograniczenia z art. 523 § 2 k.p.k. i wnoszenie kasacji także w sprawach, w których oskarżony został skazany na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub karę inną aniżeli kara pozbawienia wolności.

Obrońca w zarzucie kasacyjnym podniósł wystąpienie uchybienia przewidzianego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 2 k.p.k., wskazując, iż skazany, co do którego zachodziły warunki z art. 79 § 2 k.p.k., nie miał obrońcy na terminie rozprawy głównej w dniu 4 listopada 2021 r. Rzecz jednak w tym, że w tej dacie przed Sądem Rejonowym w Częstochowie odbyło się posiedzenie wstępne w trybie art. 349 k.p.k., nie zaś rozprawa główna. Na tymże posiedzeniu oskarżony

w istocie składał oświadczenia, podtrzymywał wnioski procesowe w przedmiocie umorzenia postępowania, skierowania sprawy do mediacji czy też „*warunkowego umorzenia postępowania do zakończenia sprawy rozwodowej*”, a także formułował wnioski dowodowe i sam został zobowiązany przez przewodniczącego do złożenia tychże wniosków. Na tym posiedzeniu przyjęto również od oskarżonego oświadczenie, że nie wnosi „*o zmianę*” sędziego referenta w sprawie. Nadto – po odnotowaniu w protokole posiedzenia, że „*oskarżony ma istotny problem z dostosowaniem się do dyscypliny na Sali rozpraw (...)*” – sąd rejonowy, na podstawie art. 79 § 2 k.p.k., wyznaczył mu obrońcę z urzędu, stwierdzając wystąpienie innych okoliczności utrudniających obronę w rozumieniu przywołanego przepisu.

Przepis art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. odnosi się do sytuacji, w której oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 80 k.p.k. lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy. Analizę tego przepisu trzeba zacząć od tego, że przez postępowanie sądowe – w kontekście tej przesłanki – należy rozumieć przeprowadzenie rozprawy i wydanie końcowego orzeczenia, przy zachowaniu wszelkich warunków ustawowych, a zatem tok czynności procesowych od momentu określonego w art. 381 k.p.k. do momentu określonego w art. 418 k.p.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2007 r., I KZP 38/06, OSNKW 2007/3). Konieczne jest przy tym uściślenie, że chodzi tu o te czynności procesowe, które wiążą się z merytorycznym rozpoznaniem sprawy (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 439). Istotę poczynionej uwagi należy odpowiednio odnieść do posiedzeń, co do których uchybienie opisane w analizowanym przepisie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. dotyczy tylko sytuacji, gdy na tym forum sąd pod nieobecność obrońcy rozpoznał daną sprawę lub przeprowadził dowodowe czynności sprawdzające (art. 97 k.p.k.). Tymczasem posiedzenie wstępne, uregulowane w art. 349 i nast. k.p.k., ma charakter organizacyjny i nie dochodzi w jego toku do merytorycznego rozpoznania sprawy. Stąd też, sytuacji zaistniałej w niniejszej sprawie nie można zasadnie

wiązać z przypadkiem, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., skoro wyznaczony obrońca był obecny na wszystkich terminach rozprawy głównej.

Na marginesie wypada zaznaczyć, że kwestia wyłączenia sędziego referenta na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. została poddana ocenie sądu w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2021 r., w którym to orzeczeniu odmówiono wyłączenia M. C. od rozpoznania przedmiotowej sprawy. Wobec tego, wątpliwości co do trafności tej decyzji mogły znaleźć swój wyraz w zwykłym środku zaskarżenia, co zresztą oskarżony zmaterializował w osobistej apelacji. W następstwie tego zabiegu sąd odwoławczy w ramach kontroli instancyjnej zbadał również zagadnienie bezstronności sędziego referenta, uznając ostatecznie, iż zarzut ten nie zasługuje na uwzględnienie.

Pozostałe zarzuty kasacji, w których obrońca zarzucił inne rażące naruszenia przepisów prawa, zostały sformułowane w celu obejścia ograniczenia zawartego w art. 523 § 2 k.p.k. i spowodowania rozpoznania zarzutów innych aniżeli bezwzględne przyczyny odwoławcze, co nakazuje uznać, że w tym zakresie kasacja jest niedopuszczalna. Podjęty przez skarżącego zabieg został ukierunkowany na powtórzenie postępowania apelacyjnego, co jednak w świetle obowiązujących przepisów nie jest możliwe.

Wysokość wynagrodzenia obrońcy ustalono w oparciu o przepisy § 17 ust. 3 pkt 1 oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2019.18 t.j. z dnia 2019.01.04).

O kosztach sądowych za postępowanie kasacyjne orzeczono zgodnie z art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[pł]

[f.n]

